

Jag kallas Ernesto

Foto: Folkets bio

[Jag kallas Ernesto](#) är den delvis självbiografiska berättelsen om en tolvårigs uppväxt i det politiskt kaotiska Argentina på 1970-talet. Det är en stark och formmedveten film om såväl föräldrarnas motståndskamp som den första himlastormande förälskelsen – konsekvent skildrad ur barnets perspektiv.

Rek. för åk 6-9

EN FILMHANDLEDNING AV ANDREAS HÖFFSTEN

Handling

På textskyltar kan vi läsa:

Efter Perons död 1974 började paramilitära grupper förfölja och mörda samhällsaktivister på vänsterkanten.

En militärjunta tog makten 1976 och en mörk period i Argentinas historia tog sin början. Mot slutet av 70-talet återvände motståndsmän och kvinnor från sin exil i framförallt Kuba för att i

gruppen Montoneros söka organisera en motoffensiv.

Efter ett inledande animerat avsnitt som illustrerar just militärens våld möter vi tolvårige Juan och hans familj.

Året är 1979 och i Juans pass står det nu "Ernesto". Han måste spela med i de vuxnas hemligheter när de flyttar in hos farbror Beto i en lagerlokal för jordnötter. Bakom några lådor finns ett hemligt gömställe.

Det handlar om nattliga möten och unga män som kommer på besök och får träning och pistoler att använda i kampen. Allt är mycket hemligt och samtidigt uppsluppet och kamratligt. Det sjungs ofta och skålas i vin.

Ernesto/Juan börjar så i skolan och presenteras av rektorn som "Ernesto från provinsen Córdoba". På gymnastiken sitter Ernesto med de andra killarna och tittar på flickorna. Ernesto får syn på Felix syster Maria – och blir omedelbart förälskad. Han drömmer om henne. På morgonen frågar han Cristina, sin mamma, hur det var att träffa pappa. "Hur vet man att man

tycker om någon?" "Det känns i magen – jag älskade till och med hans glasögon", svarar mamman.

En dag kommer farbror Beto hem skottskadad; någon har angett dem. Det var på håret att han klarade sig. Utanför på gatan far militärpolisen, situationen är spänd.

I skolan kommer Ernesto i bråk med en kille som kallar honom fegis när han säger att han inte vill hissa flaggan; den militärflagga som han lärt sig tycka illa om av farbror Beto. Och samme Beto får komma och hämta honom på rektornsexpeditionen.

En morgon sjunger klassen överraskande för honom – han har födelsedag, ett nytt datum i sitt pass. Senare på dagen bjuder han Maria på fest.

En dag kommer mormor på besök – hon körs i skåpbilen med förbundna ögon – "Min lilla kyckling" säger hon

och kramar Ernesto. Beto och pappa Daniel grälar om hur hemliga/allvarliga de ska vara, och hur mycket kampen också handlar om glädje.

Det är födelsedagsfest och alla dansar, Ernesto och Maria bredvid Beto och Cristina, vuxna och barn tillsammans.

Efteråt, på kvällen, diskuterar mormor deras situation med Ernestos föräldrar, om hur farligt de lever, om att hon vill ta med sig Ernesto bort därifrån. Det blir upprörda känslor och Cristina far ut mot sin mor om att hon aldrig engagerat sig för andra människor. Ernesto står hela tiden bakom en dörr och lyssnar. Sen kramar Cristina sin mamma: "Det kommer att gå bra!" De gråter. Och Beto skjutsar hem mormor.

Farbror Beto inviger Ernesto i kärlekens mysterier, han berättar att

kvinnor är som chokladöverdragna jordnötter. De måste avnjutas långsamt och mycket försiktigt. Ernesto undrar vad det har med Maria att göra – Beto förklarar och dagen efter sitter Ernesto med kompisarna i bussen på skolutflykten och bjuder på chokladindränkta jordnötter.

På utflykten uppför barnen ett skådespel om Columbus. I ett obehållat ögonblick rymmer Maria och Ernesto iväg in i skogen. De kommer fram till ett gammalt bilvrak där de sätter sig. Ernesto bjuder på jordnötter. De talar om drömmar och håller varandras händer men just som de ska kyssas dyker kompisarna upp och retas.

Mamma hämtar Ernesto vid bussen – och de åker iväg i en annan bil. ”Vad har hänt?”, frågar Ernesto. Farbror Beto har dött. Man håller en minnestund. ”Han förlorade aldrig sitt goda humör eller sin tro på en bättre värld”, säger hans bror Daniel. ”Skål för Beto!” Ernesto frågar hur det gick till när farbrorn dog; ”Jag vill veta sanningen”, säger han. Pappa Daniel berättar: ”Ett överfall, en kille som blev nervös, polisen kom. Han sprängde sig själv tillsammans med några poliser.” ”Men jag behövde honom levande”, svarar Ernesto.

På natten drömmer Ernesto om Beto och hur polisen attackerar dem – det blir en våldsam eldstrid och filmen går återigen över i en animerad gestaltning av skeendet.

Ernesto ringer i hemlighet upp Maria men blir upptäckt och utskälld för att han inte gör som föräldrarna säger. Det blir ingen mer skola. ”Du är stor nu, dags att ta ansvar”, säger Cristina upprört. Ernesto tar lite pengar och stoppar ner lite nödvändigheter i väskan och rymmer så iväg. Han möter Maria utanför hennes dörr. Tillsammans åker de iväg till ett nöjesfält – en stunds frihet från alla Ernestos tyngande problem. Ernesto berättar om sina känslor för Maria och hon berättar om sina. De lovar varandra trohet. Ernesto tar fram pengar och säger att de kan fly tillsammans till Brasilien. Det blir helt plötsligt alldeles för allvarligt för Maria, som börjar gråta och går därifrån. Ernesto åker tillbaka igen i natten till sina föräldrar. Han drömmer oroligt under natten om sin egen död och begravning.

Morgonen därpå kommer mamman inspringande. ”Ernesto, göm dig, göm dig!” Lillasystern gråter, Ernesto försöker lugna. Utanför hörs skottlossning. Situationen är ångestladdad. Någon rycker i dörren. Mamman förs bort. Filmen går över i animation i en blandning av minnesbilder och våldsamma fantasier av hur föräldrarna tillfångatas.

I nästa scen förhörs Ernesto av polisen. ”Vad heter du?” Ernesto Estrada, svarar Ernesto. ”Skitunge,” säger förhørsledaren, ”vi vet allt om dig”. Han körs iväg i natten till sin mormor och lämnas med några svordomar.

Ernesto knackar på mormoderns dörr. Inifrån frågar mormor: ”Vem där?” ”Det är Juan.”

Argentinas moderna historia

Argentinas moderna historia präglas av en politisk såväl som ekonomisk berg- och dalbana med ömsom militära, ömsom svaga civila regeringar vid makten. Den legendariske Juan Peron återinträdde på den politiska scenen 1973 men avled och efterträddes av sin hustru Isabel Peron 1974. Men snart tog militären över kommandot och 1976 även den formella makten genom att stöta Isabel Peron som var oförmögen att hantera ett alltmer splittrat Peronistparti.

En hård, repressiv militärjunta under Jorge Vidal inledde nu en brutal förföljelse av oppositionen/vänstern med tortyr och ett stundtals urskillningslöst mördande – uppbackade av amerikanska CIA. Det är denna period som skildras i Benjamín Àvilas film *Jag kallas Ernesto*. Man beräknar att närmare 30 000 argentinare mördades eller försvann under oklara omständigheter under åren fram till 1983 då Argentina åter blev en demokrati. En katastrofal ekonomisk stagnation samt militärens förlorade prestige efter den pinsamma förlusten i Falklandskriget 1982 var bidragande orsaker.

Under 1970-talet verkade motståndsgruppen Montoneros – egentligen Movimiento Peronista Montonero – en peronistvänstergerilla som under slagordet ”Venceremos!” iscensatte attentat riktade mot militärjuntan.

Efter några skakiga år stabiliserades landet tillfälligt under president Carlos Menem fram till millennieskiftet

då ekonomin åter rasade samman. I dag är Menem indragen i flertalet rättsprocesser för korruption.

”El señor K”, alias Nestor Kirchner, tog 2003 över ett land som praktiskt taget låg i spillror ekonomiskt. Han lyckades med såväl populistiska metoder som hårda grepp vrida utvecklingen mot positiva siffror och ett förnyat folkligt förtroende för politiker genom att rensa upp i rättsapparaten med korrupta domare och poliser.

Efter hans plötsliga död tog hustrun Cristina Kirchner över makten och efter valsegern 2007 har demokratin stärkts, inte minst tack vare att rättsmaskineriet har stramats upp och militärer från juntatiden har lagförts vilket gett politiska pluspoäng i breda lager.

I presidentvalet i oktober 2011 vann Kirchner en promenadseger och sitter nu fyra år till i Casa Rosada, presidentpalatset i tolvmiljonerstaden Buenos Aires. Ekonomin är på uppgång med gröna siffror i budgetbalansen. Men folkets gunst är flyktig i sydamerikansk politik.

- Sverige har ett ganska stort handelsutbyte, med positiv balans, med Argentina. Ändå är det ett land de flesta av oss inte vet så mycket om. Vad kan det bero på? Hänger det ihop med turism/bristen på turism? Handlar det om avstånd? Handlar det om vad medierna tar upp? Vad är det som avgör vad vi vet om andra länder, att det är så ojämnt fördelat? Vad ligger i begreppet att vi lever i en ”global värld”?

- Filmen skildrar en mörk period i Argentinas och Sydamerikas historia, en tid som innebar omåttligt lidande för många samt tragik och ond bråd död. Det hindrar inte att *Jag kallas Ernesto* även rymmer humor och livsglädje. Är det viktigt att filmen – och konst överhuvud – skildrar även det svåra och tunga i livet och inte bara underhåller och roar? Vilken typ av filmer gillar ni?

Spelfilm, animation och barnperspektiv: om filmens estetik

Det står i förtexterna att filmens berättelse är baserad på verkliga händelser. Vid några tillfällen i filmen när våldet

exploderar går berättandet över från spelfilm till animerade avsnitt. Det skjuts och människor såras och blodet stänker. Ett estetiskt val, vackra men ändå effektiva bilder – kanske regissörens egna minnesbilder från sin barndom?

- Våld och starka känslor på film kan skildras på olika sätt, mer eller mindre explicit. Antingen bilder som kan kännas som att de körs ner i halsen på åskådaren eller bilder som väcker vår fantasi. Det blir ett val och fungerar olika beroende på sammanhang. Hur tyckte eleverna att de animerade scenerna i *Jag kallas Ernesto* fungera-

de? Passade de in i filmen på ett bra sätt? Hur skulle man annars kunna ha gjort? Är våld på film läskigare när det skildras realistiskt eller när man får fantisera om det; när det mer antyds? Frågeställningen kan också mycket väl gälla hur sex skildras.

- Flera kritiker som skrev om filmen menade att det finns ett tydligt barnperspektiv i filmen. Vad menas med det? Håller ni med? Ge exempel.
- Den pianoburna musiken i filmen är melodiskt följsam och följer väl den dramatiska kurvan. Den förstärker och förtydligar de olika scenernas

känslouttryck, allt enligt klassiskt mönster. Tänkte ni på musiken? Ska man tänka på musiken? Har ni exempel på filmer där ni särskilt minns musiken, där den har ett egenvärde?

- Film använder sig – precis som alla konstformer – av typiska stilgrepp i sin kommunikation med publiken. Man växlar till exempel mellan närbild och helbild – kan eleverna plocka något exempel på närbild och varför det tror att regissören/fotografen valde det just där? Titta även på scenen när Ernesto först ser Maria – filmen går över i slow-motion. Varför – och är det bra gjort?

Föräldrar, barn & ansvar

När tolvårige Juan och hans familj återvänder från Chile till hemlandet Argentina för att delta i kampen mot militärjuntan så är det i ett mycket skarpt läge.

Föräldrarna döper om sin son Juan till Ernesto med ny identitet (förmodligen efter den välbekante argentinske revolutionären Ernesto "Che" Guevara, medan Juan kanske var efter Peron?), en täckmantel för att undgå upptäckt – och drar på så sätt in honom i deras, de vuxnas, motståndskamp. På gott och ont, kan man tycka.

Ernesto förstår naturligtvis inte alla gånger vad som händer runt omkring honom. Och det är hela tiden via Ernestos ögon vi ser berättelsen växa fram, det är hans blick på den vuxna världen vi följer.

Föräldrar har förstås ansvar för sina barn, för deras utveckling och inte minst trygghet och säkerhet. Ernestos mormor är dock kritisk mot föräldrarnas agerande, hon tycker att de utsätter Ernesto för alltför stor fara. I en scen kommer konflikten till ytan under en diskussion med Cristina, Ernestos mamma.

- Är Daniel och Cristina bra föräldrar? Gör de rätt som så påtagligt för in Ernesto i deras äventyrliga och farliga tillvaro, ständigt förföljda av polis och militär som de är? Vilka för- och nackdelar kan ni se? Vem tycker ni har rätt i diskussionen mellan mormor och Ernestos mamma? Filmens originaltitel "Infancia clandestina" betyder "Hemlig barndom":

Är trycket på Ernesto att spela med alltför stort?

- Farbror Beto representerar i mångt och mycket ett annat slags vuxenhet. Han tycks ha en lite annorlunda syn på livet. Han står för värme och omtanke och ett slags normalitet för Ernesto. Hur ser Beto på upproret, på kampen de för? Vad vill han och vad håller han högt?

- I dag lever ofta föräldrar nära och i en engagerad relation till sina barn. De följer till idrottsevenemang, träningar, barnen följer med på jobbet. Men är det alltid det bästa? Är det fel att föräldrar har ett stort eget separat liv – ett liv som naturligtvis barn kan se och lära av, relatera till? Hur ska en bra förälder vara? Hur mycket ska föräldrar berätta om livet – även det svåra – för sina barn, till exempel när de är i tolvårsåldern? Finns det för- och nackdelar? Tänk också på vilket sätt de vuxna är med på Ernestos födelsedagsfest – det handlar ju också om kulturella skillnader.

- Hur har föräldrarollen förändrats genom åren? Låt eleverna intervjua och skriva ner en berättelse om hur det var på deras föräldrars eller mor- och farföräldrars tid.

- Det är på många sätt en mycket otäck miljö – förortens Buenos Aires – som filmen skildrar, framförallt för ett barn att leva i. Men ändå är det i ett försonande ljus och utan bitterhet som föräldrarna framställs. De älskar verkligen tveklöst sin familj. Men de vill väl också för sitt fosterland och gör tyvärr, i sin blinda övertygelse om det rätta, precis det motsatta gentemot barnen. Det är rödvin och pistoler – är det en romantiserad skildring?

Den första förälskelsen

När vi möter Ernesto i filmen är han mitt uppe i adolescensen och den första berusande kärleken. Föremålet för hans känslor är Maria som går i samma klass. Och känslorna är ömsesidiga.

Sedan, längre fram i handlingen, förs de vuxna alltmer in i Ernestos kärlekshistoria. Mamman spelar en viktig roll liksom farbrodern Beto. Men det spända politiska läget och Ernestos utsatthet leder till ett sorgligt slut på kärlekssagan när Ernestos flyktplaner blir för stora och omvälvande för Maria som gråtande lämnar honom.

- Det är Ernesto som uppvaktar Maria, presenterar sig och bjuder henne på fest. Varför är det på film ofta pojkars uppgift att uppvakta och

uttrycka sina känslor för tjejer? Kan inte tjejer lika gärna ta första steget? Är det bra eller dåligt med tydliga skillnader mellan könsrollerna? På vilka sätt skiljer sig verkligheten från filmens värld i det avseendet?

- Diskutera och kommentera det samtal som Ernesto har med sin mamma i gröngräset, när Ernesto frågar om hur hon upplevde kärleken till pappan. Tycker ni det var ett bra samtal – i så fall varför?

- Arbeta i grupper och försök ringa in och exemplifiera – gärna med flera exempel – vad äkta kärlek egentligen är? Vilka uttryck tar den sig? Vad rymms i den? Vad karakteriserar den?

- Kärleken mellan Ernesto och Maria skildras ömt och nästan kyskt. Annars talas det mycket om att barn i vårt västerländska samhälle alltmer sexualiseras allt tidigare ner i åldrarna. Och barn kommer också i puberteten allt tidigare (och om vad som där är orsak och verkan tvistar de lärde). Det talas även ofta om reklamens tveksamma inflytande. Hur ser barnen på kärlek, vänskap, sex? Kan det kännas tvingande?

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Argentina/Brasilien/Spanien 2012
Originaltitel: Infancia clandestina
Producent: Luis Puenso
Manus: Benjamín Àvila & Marcello Müller
Regi: Benjamín Àvila
Foto: Iván Gierasinchuk
Klippning: Gustavo Giani
Musik: Pedro Onetto
Kostym: Ludmila Fincic

Medverkande:

Juan – Teo Gutiérrez Moreno

Maria – Violeta Palukas
Morbror Beto – Ernesto Alterio
Cristina, mamman – Natalia Oreiro
Daniel, pappan – César Troncoso
Mormor – Cristina Banegas

Tekniska uppgifter:

Längd: 110 minuter
Censur: Från 11 år
Svensk premiär 11 oktober 2013

Distribution: Folkets Bio, Box 17099, 104 62

Stockholm. 08-545 275 20.
info@folketsbio.se

Observera:

Svenska Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära er mer om hur man hittar och bokar film.

Redaktion: Malena Janson & Kaly Halkawt, Svenska Filminstitutet, januari 2014